

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Rundskriv

Utlendingsnemnda

Nr.
G-09/2024

Vår ref
24/4159

Dato
13. desember 2024

G-09/2024 – Ikrafttredelse av ny § 16-4 sjette ledd i utlendingsforskriften – styrket rett til fremmøte i stornemndsaker i Utlendingsnemnda (UNE).

Justis- og beredskapsdepartementet vedtok 13. desember 2024 endringer i forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften). Endringene trer i kraft 1. januar 2025.

Den nye forskriftsbestemmelsen utvider retten til fremmøte og muntlig uttalelse for utlendingen, advokat eller annen fullmektig og ev. «partshjelper» mv., når Utlendingsnemnda (UNE) behandler en sak i stornemnd.

Rundskrivet gir veiledning for hvordan bestemmelsen skal forstås og anvendes.

1. BAKGRUNN

I Prop. 67 L (2022-2023) ble det tatt til orde for at det i utgangspunktet bør gjelde en fremmøte- og uttalerett for utlendingen og advokaten i forbindelse med at en sak behandles i stornemnd i UNE. Det ble vist til at stornemndsaker normalt er saker av viktig prinsipiell betydning, og at hensynet til rettsikkerhet og tillit dermed taler for en rett til å møte og inngi et muntlig innlegg under behandlingen.

Den vedtatte bestemmelsen i utlendingsforskriften § 16-4 sjette lyder som følger:

«I en sak som behandles i stornemnd, skal utlendingen og vedkommendes advokat eller annen fullmektig som hovedregel gis adgang til å møte og uttale seg. Etter anmodning fra utlendingen kan det også gis slik adgang for foreninger, stiftelser og organisasjoner, og offentlige organer, som har sitt formål og virkeområde knyttet til utlendingsfeltet. Beslutningen treffes av den nemndlederen som leder stornemnda.»

2. NÆRMERE OM INNHOLDET I BESTEMMELSEN

2.1 *Utlendingen med advokat eller annen fullmektig skal som hovedregel gis adgang til å møte og uttale seg i stornemndmøtet*

Utlendingsforskriften § 16-4 sjette ledd gir utvidede rettigheter til fremmøte og muntlig uttalelse for den som har en sak til behandling i stornemnd i UNE. Bestemmelsen gjelder ikke for ordinære nemndmøter.

Som ordlyden angir, er det for det første *utlendingen og advokat eller annen fullmektig* som skal gis adgang til å møte og til å avgi uttalelse under stornemndbehandlingen.

Den klare hovedregelen er at slik adgang *skal* gis, og at UNE bare unntaksvis kan behandle en sak i stornemnd uten å gi utlendingen og advokat eller annen fullmektig adgang til å møte.

Dagens digitale løsninger gjør det mulig med deltakelse og muntlig uttalelse også uten å være fysisk til stede i UNEs lokaler. Dette er hensyntatt i utlendingsloven § 78 syvende ledd, som åpner for at nemndleder kan beslutte helt eller delvis *fjernmøte*, dvs. deltakelse i nemndmøte via videolink e.l¹. At utlendingen befinner seg i utlandet, er dermed ikke i seg selv til hinder for å gi adgang til deltakelse og muntlig uttalelse.

Det kan likevel tenkes tilfeller der adgang til deltakelse og muntlig uttalelse av ulike grunner ikke bør gis. Det kan eksempelvis dreie seg om sikkerhetshensyn eller tekniske utfordringer. For å ta høyde for slike tilfeller, åpner ordlyden også for å avholde stornemndmøter uten at det gis adgang til fremmøte.

Det er samtidig ikke noe til hinder for at utlendingens advokat eller annen fullmektig møter og gir innlegg i stornemndmøtet, *uten* at utlendingen er til stede. Dette kan eksempelvis være aktuelt der utlendingen befinner seg i utlandet, og hvor fjernmøte er utilrådelig av sikkerhetshensyn e.l. En praktisk løsning i slike tilfeller, vil kunne være at adgang til fremmøte gis, men at utlendingen ikke deltar, og lar advokaten eller annen fullmektig møte alene.

2.2 «Partshjelpere» kan gis adgang til å møte og uttale seg i stornemndmøtet

Bestemmelsen åpner for at også *foreninger, stiftelser og organisasjoner, og offentlige organer, som har sitt formål og virkeområde knyttet til utlendingsfeltet*, kan gis adgang til fremmøte i stornemndmøte, og til å gi muntlig innlegg *dersom utlendingen anmoder om det*. Ordlyden er valgt etter modell av tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b om partshjelp.

Den aktuelle aktøren må være noe mer enn en ren støttespiller for utlendingen, og må kunne bidra med faglige betraktninger og innsikt knyttet til problemstillingen som er til behandling i stornemndmøtet.

¹ Fjernmøte kan besluttes for alle typer nemndmøter, også for saker som behandles i stornemnd, jf. Prop. 67 L (2022–2023) Endringer i utlendingsloven (fjernmøter i Utlendingsnemnda mv), s. 10.

2.3 Hva adgang til *fremmøte og muntlig uttalelse* innebærer

Adgangen til fremmøte i stornemnd innebærer for utlendingen og advokat eller annen fullmektig at de kan være til stede under gjennomgangen av saken, og ved uttalelser fra «andre» som i henhold til utlendingsloven § 78 sjette ledd siste setning er gitt adgang til å møte. Som utgangspunkt vil de eventuelle «andre» (landrådgiver, «partshjelpere» og vitner mv.) kun være til stede under egen uttalelse, men nemndleder kan åpne for at de er til stede lenger.

Det forutsettes i utlendingsforskriften § 16-13 fjerde ledd at utlendingen og eventuelle andre som har møtt, forlater stornemndmøtet senest når nemnda går over til drøftinger og rådslagning mv.

Når det gjelder lengde og innhold av de muntlige uttalelsene, vil det i stornemndmøter, som i ordinære nemndmøter, være ansvarlig nemndleder som styrer tidsbruken og de tematiske rammene.

Det fremgår av utlendingsforskriften § 16-13 tredje ledd at nemndleder kan avskjære spørsmål og muntlige innlegg som ikke anses å ha betydning for saken.

For øvrig åpner utlendingsforskriften § 16-11 tredje ledd, jf. første og annet ledd, for at nemndleder kan avgjøre at kun deler av saken skal behandles i stornemndmøte. Advokaten eller annen fullmektig må da på forhånd underrettes skriftlig om dette, og om hvilke deler av saken som skal avgjøres i stornemndmøtet.

3. ØVRIG

På samme måte som ved ordinære nemndmøter, skal UNE underrette utlendingen når det er besluttet å gi vedkommende adgang til å møte og uttale seg i en sak som skal behandles i stornemnd, jf. utlendingsforskriften § 16-12 første ledd første setning. Av bestemmelsen fremgår også at UNE skal sette en frist for skriftlig tilbakemelding på om utlendingen vil benytte seg av adgangen.

Nemndleder kan samtidig sette frist for når utlendingen må ha lagt frem navn på hvilke(n) aktør(er) det er ønskelig å gi adgang til stornemndmøte som «partshjelper».

Det er nemndleder som leder stornemnda som beslutter om adgang til fremmøte og muntlig uttalelse skal gis utlendingen og advokat eller annen fullmektig.

Nemndleder beslutter også *om* andre aktører (landrådgiver, «partshjelpere», vitner mv.) skal gis adgang til å møte, og eventuelt *hvilke*. Et viktig hensyn å ta i betraktning, er om den aktuelle aktørens fremmøte kan bidra til å opplyse saken, og om det vil kunne ha en tillitsskapende effekt hos utlendingen eller i samfunnet for øvrig.

Nemndleders beslutning kan ikke påklages, jf. utlendingsloven § 78 åttende ledd.

I saker der det gis rett til fremmøte for utlendingen og advokat eller annen fullmektig etter utlendingsforskriften § 16-4 sjette ledd, gis det også rett til fritt rettsråd uten behovsprøving, jf. § 17-18 tredje ledd.

Med hilsen

Kenneth A. Baklund (e.f.)
fung. avdelingsdirektør

Charlotte Scharning
seniorrådgiver